BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3-3

Nr. Wilno, dn. 24 lutego ~~1930 roku~~ 1931 r. 393.

Treść numeru:

II. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE.

-----oooooOoooooo-----

II. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE.

Sprawozdanie kierownika Banku Litewskiego p. Staszyńskiego z działalności Banku.

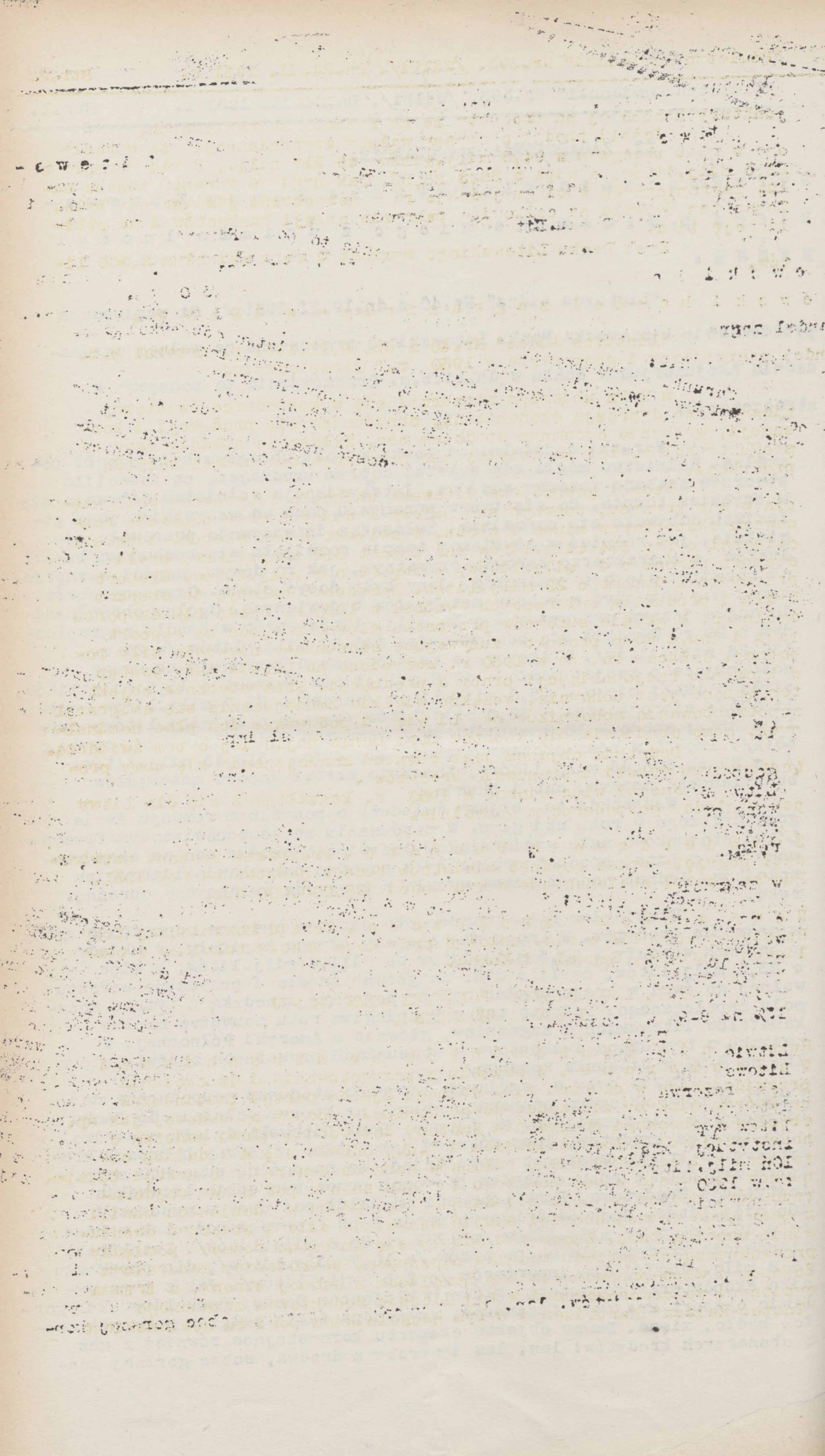
"Lietuvos Aidas" Nr.40 z dn.19.II.1931 r. zamieszcza przemówienie kierownika Banku Litewskiego wygłoszone na walnem zgromadzeniu akcjonarjuszy Banku w dn.14.b.m. Przemówienie to podajemy w streszczeniu:

Warunki działalności Banku w roku ubiegłym były naogół pomyślne. Rolnictwo mogło się wykazać dobrym urodzajem, co pozwoliło stworzyć znaczne rezerwy zbożowe. Intensyfikacja rolnictwa odbywała się w szybkiem tempie. Co się tyczy przemysłu, praca we wszystkich jego gałęziach odbywała się normalnie. Zwłaszcza intensywnie pracowały cegielnie, jak również w ożywionem tempie rozwijała się rozbudowa budynków o charakterze zarówno prywatnym, jak rządowym. Handel wewnętrzny rozwijał się bez przeszkód. Ceny były dosyć stałe. Ożywiony obrót dawał się zauważyć w branży materjałów budowlanych. Ogólny obrót w handlu zagranicznym przewyższył o 10 milj. litów obrót w handlu zagranicznym z 29 r. Wyraził się bowiem cyfrą 646,17 milj. litów /w 29 r. 636,26 milj.litów/. W eksporcie zeszłorocznym zasługują na uwagę następujące pozycje: masło - 46,8 milj.litów /wzrost o 15,5 milj.litów, czyli o 49%/; mięso - 45,8 milj.litów /wzrost o 28,7 milj.litów, czyli 67%/; nierogacizna - 38,5 milj.litów /wzrost o 10 milj.litów, czyli o 35%/; zboże - 10,2 milj.litów / wzrost o 8,4 milj.-itów, czyli o 331%/. Import w zeszłoroczny wyraził się cyfrą 312,43 milj.litów (w 29 r. 306,43 milj.litów/. Znacznie wzrósł import materjałów budowlanych, maszyn, aut i tkanin.

Wszystkie te objawy świadczą o pomyślnym rozwoju życia gospodarczego w roku ubiegłym. W porównaniu ze wszechświatowym kryzysem Litwa stosunkowo mało wycierpiała. Oczywiście zniżka cen na eksportowane przez Litwę produkty rolne była powodem narzekania litewskich rolników. Jednak naogół Litwa wyszła z kryzysu światowego obronną ręką.

W ubiegłym roku zaznaczyły się też znaczne odprężenie w zakresie kredytów. W kraju się okazały płynne kapitały, a wkłady w bankach wzrosły z 88,3 milj.litów do 111,8 milj.litów, a więc o 23,5 milj.litów, czyli o 27%. Za główne źródło i przyczynę wzrostu wolnej gotówki w kraju uważać należy pożyczkę szwedzką z tytułu monopolu zapałczanego. Dał się też w ubiegłym roku zauważyć napływ kapitałów litewskich z zagranicy, głównie z Ameryki Północnej. W związku z tem stopa dyskontowa w stosunkach prywatnych zniżyła się z 15% na 8-9% w stosunku rocznym.

Takie były w ogólnych zarysach stosunki gospodarcze na Litwie w roku ubiegłym stanowiąc grunt, na którym działalność Banku Litewskiego się rozwijała. Na Litwie Bank Litewski działa nietylko jako rezerwa kredytów, lecz również jako jedno z głównych źródeł kredytowych w kraju. Wystarczy powiedzieć, że na ogólną sumę 240 milj. litów wydanych w roku ubiegłym pożyczek przez wszystkie litewskie instytucje kredytowe, Bank Litewski udzielił pożyczek w wysokości 10ń milj.litów. Suma udzielonych przez Bank Litewski pożyczek wzrosła w 1930 r. o 17 milj.litów /w 1929 r. 85,8 milj.litów/. Zwiększono mianowicie kredyty dla eksporterów /o 10,7 milj.litów/, dla przemysłu /o 2 milj.-itów/, dla importerów /o 2,5 milj.litów/. Jak z tego wynika eksporterzy pozostają głównym klijentem Banku. Bank litewski gorliwie eksport krajowy finansuje, zwłaszcza takie gałęzie jego jak masło, bydło, mięso. Dawne objekty eksportu korzystające również z obszernych kredytów: len, las i wyroby z drzewa, wobec gorszej kon-

junktury handlowej na produkty te na rynkach zagranicznych.

Jeżeli chodzi o zapasy walut zagranicznej, to wzrosły one w roku ubiegłym z 94,8 milj.litów do 117 milj., czyli wzrosły o 22,3 milj.litów, a więc o 23,5%. Tak nagłego wzrostu zapasu walut zagranicznych w ciągu jednego roku dotychczas jeszcze nie było. Zapas ten pozwala na całkowite pokrycie emisji banknotów i na stabilizację lita.

Zysk Banku Litewskiego wyniósł w roku ubiegłym 2,300 litów.

Litewski handel zagraniczny w 1930 r.

"Lietuvos Aidas" Nr.40 z dn.19.II.1931 r. Artykuł p.t. "Handel zagraniczny i gospodarka w 1930 r." Streszczenie:

Rok ubiegłym zaznaczył się w gospodarce światowej niesłychaną depresją ekonomiczną, obniżeniem się produkcji i konsumcji, wreszcie ogromnym spadkiem cen. Zwłaszcza spadły ceny na produkty rolne, tak że dzisiaj nie pokrywają one niemal kosztów produkcji.

Naogół gospodarka litewska uniknęła dotychczas wciągnięcia w wir kryzysu, co przypisać należy w dużej mierze poparciu rządowemu eksporterów mięsa i zboża. W związku z tem eksport litewski osiągnął cyfrę 334 milj.litów zaś import 312 milj.litów, czyli eksport wzrósł o 4 milj.litów, a import o 6 milj.litów. Eksport przewyższył import o 22 milj.litów. Zaznaczać należy, że eksport bydła i produktów zwierzęcych wyniósł w 1930 r. około 54% eksportu ogólnego. W grupie surowców przypadło główne miejsce na eksport lasu i lnu, a więc produkty zużywające stosunkowo niewiele siły roboczej. Oznacza to, że w 1930 r. uczyniono na Litwie duży postęp w kierunku racjonalizacji pracy i produkcji. Statystycznie objekt ten trudno jest uchwycić, wszakże wielkie zmniejszenie się emigracji zapotrzebowanie robotników na Litwie i podwyżka ich płac nominalnych, mimo obniżenia się kosztów utrzymania najlepiej o tem świadczą.

Dodatnim objawem jest również zmniejszenie się sumy protestowanych weksli i stanienie kredytów.

Naogół więc biorąc 1930 r. kształtował się dla Litwy pod względem gospodarczym pomyślnie.

Zatwierdzenie budżetu. Prezydent Smetona zatwierdził przyjęty przez gabinet ministrów budżet państwa na rok 1931. Budżet został zbilansowany w wysokości 328.000.000 lit.

Nowe szkoły rolnicze. Zarząd kowieńskiej Izby Rolniczej uchwalił w r.b. założyć trzy nowe szkoły rolnicze w okolicach Taurogów, Szawel i Kowna.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIA SPOŁECZNE.

Rokowania Tautininków ze stronnikami Woldemarasa. W związku z przygotowaniami do zwołania przewidzianego w czerwcu r.b. walnego zjazdu partji tautininków na którym miałyby się zadecydować doniosłe sprawy państwowe, jak np. obwołanie obecnego prezydenta Smetony dożywotnią głową państwa o nadzwyczajnych pełnomocnictwach i t.d., odbyły się w dniach ostatnich z inicjatywy kilku członków zarządu centralnego partji tautininków rokowania z odłamem tego zarządu znanym pod nazwą woldemarasowców, mające na celu pojednanie się, ażeby w doniosłej chwili zapadnięcia ważnej decyzji skupić wszystkie siły i stworzyć ewentualnie wspólną bazę. Zpoczątku odbyły się prywatne rozmowy pomiędzy przewodniczącym zarządu związku Łapenasem, sekretarzem generalnym Żukasem i wice-przewodniczącym Kawolisem z jednej strony, a trzema wybitnymi woldemarasowcami w tej liczbie redaktorem zakazanego "Tautos-Kelasa" Karutisem i byłym naczelnikiem powiatu kowieńskiego

Matulewiczem. Ze strony rządzącego odłamu tautuninków, ma natąpić w wypadku porozumienia polubowne zlikwidowanie kwestji Woldemarasa jak również zwolnienie i przywrócenie na dawne stanowiska aresztowanych w związku z zamachem na pułkownika Rostejkę przeszło 20 osób, wraz z obu zamachowcami. Likwidacja tej sprawy miałaby nastąpić możliwie szybko, najdalej w ciągu 4 do 5 tygodni. W obu obozach zapatrują się na rokowania z ufnością zwłaszcza, że osoba Woldemarasa, nawet u jego zwolenników nie jest już osią zainteresowań. Wprawdzie stronnicy Woldemarasa stawiają jako warunek porozumienia uregulowanie kwestji Woldemarasa w formie, którąby Woldemaras mógł przyjąć, jednak sprawa powołania Woldemarasa di rządu nie jest przez woldemarasowców już wysuwana na plan pierwszy.

D y m i s j a p u ł k o w n i k a R u s t e j k i . Szef litewskiej policji kryminalnej pułkownik Rustejko, na którego jak wiadomo latem roku ubiegłego dokonano zamachu, przedłożył Ministrowi Spraw Wewnętrznych prosbę ~~zxprxxx~~ o dymisję. Prośbę swą motytuje płk. względami zdrowotnemi. Minister Spraw Wewnętrznych przesłał prosbę płk. Rustejki ~~do~~ Prezydentowi Państwa.

D o k o ł a u s t a w y p r a s o w e j . Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przygotowuje projekt ustawy prasowej, poczem ponownie zaprosi przedstawicieli prasy na wspólną naradę. Do ustawy tej ma być również dołączona ustawa, dotycząca bytu ekonomicznego pracowników prasowych. W kołach dziennikarskich panuje przekonanie, że nowa ustawa, mimo oficjalnego skasowania cenzury wojennej będzie znacznie krępowała wolność prasy.

S p r a w a u w i ę z i e n i a r e d a k t o r a "R y t a s a". W związku z uwięzieniem redaktora "Rytasa" p.Rodziewicza, odwiedził Ministra Spraw Wewnętrznych prezes związku dziennikarzy dr.Purycki. Minister zapewnił p.Puryckiego, że p.Rodziewicz zostanie zwolniony bezpośrednio po złożeniu prośby o to.

VIII. Z ŻYCIA LITWINOW WILENSKICH.

"V i l n i a u s R y t o j u s" o s y n o d z i e a r c h i d j e c e z j i w i l e n s k i e j .

"Vilniaus Rytojus" Nr.13. z dn.14.1931 r. artykuł p.t. "W oczekiwaniu na synod Wileński". Streszczenie:

Latem r.b. odbyć się ma w Wilnie synod archidjecezji wileńskiej, na którym będą rozpatrywane sprawy katolickie. W związku z tem od pewnego czasu urzęduje komisja synodalna, która opracowuje odnośne materjały, nad któremi synod będzie dyskutował. Niewiadomo dokładnie w jakim stopniu synod potrzebami katolików w wileńszczyźnie będzie się zajmował. Tymczasowy komitet litwinów wileńskich próbował tego się dowiedzieć, lecz zbyto go opryskliwie. Z uchwałami zjazdu katolików Litwinów i Białorusinów nikt się nie liczy. Przypomnieć więc należy raz jeszcze bolesną sprawę katolików Litwinów w Wileńszczyźnie.

Poruszono już przed paru miesiącami sprawę wykładów religji w szkołach polskich, do których uczęszczają dzieci litewskie. Poruszyć też należy ograniczanie nabożeństw litewskich w Wileńszczyźnie. Zbiór pism tymczasowego komitetu litewskiego do arcybiskupa wileńskiego i nuncjusza papieskiego w Warszawie został przez starostwo grodzkie skonfiskowany. Tem niemniej niepodobna tej sprawy pominąć milczeniem, zwłaszcza że wkrótce obradować będzie synod.

Artykuł 23 konkordatu polskiego z 1925 r., głosi wyraźnie że nie nastąpią żadne zmiany w językach używanych w djecezjach obrządku łacińskiego do kazań, nabożeństw dodatkowych i t.p. Tymczasem cóż się stało z językiem litewskim w większości kościołów archidjecezji wi-

leńskiej? W jednych kościołach został język litewski całkowicie zniesiony, w innych zaś ograniczony. Oto fakty: po wyjeździe z Wilna biskupa Matulewicza, zastępujący go Ks.Michalkiewicz ograniczył nabożeństwo litewskie w kościele święciańskim, skasował nabożeństwo litewskie w Raduniu, pozbawiając około 2 tys. Litwinów możności słuchania słowa Bożego w ojczystym języku, ograniczył w 1927 r. nabożeństwa w języku litewskim w Rudni, w Pelesie, Hoduciszkach, w Wasiunach, Perwałkach i innych. Ograniczenie nabożeństw w języku litewskim pociągnęło za sobą wprowadzenie nabożeństw polskich. Charakterystyczną też jest rzeczą, że wszystkie ze zmiany dokonane zostały przeważnie nie drogą pisemną, a tylko na rozkaz proboszcza. Postępowano tak w tym celu, aby nie pozostawić żadnych śladów co do xxxxxxxxxjakimxxxxxxxxxxxxxxxxxx tego, kiedy porządki takie nastały. We wszystkich tych więc wypadkach nie trzymano się konkordatu. Pozatem pozostaje sprawa trzecia, a mianowicie osadzanie księży Litwinów w parafjach Białoruskich, a więc ks.Michajłę, ks.Gedzysa, ks.Żejdzisa, ks.Budziłasa i innych, natomiast księży Polaków, względnie największych wrogów litewskości - w parafjach litewskich i mieszanych a więc ks.Malinowskiego, ks.Szyłęjkę ks.Sztejna, ks.Bazewicza i innych.

Reasumując, najżywotniejszemi kwestjami, które składają się na anormalną sytuację Litwinów w Wileńszczyźnie są: 1. w większości szkół polskich, do których uczęszczają dzieci litewskie wykłada się religję w obcym niezrozumiałym dla dzieci języku, 2. mimo konkordatu zniesiono w wielu kościołach nabożeństwa litewskie, 3. utrzymuje się księży Litwinów w parafjach polskich i białoruskich, a księży Polaków w parafjach litewskich.

-----oooooOoooooo-----

B7